

Bilag 3.2.3

Mærkesag 2024-25 Mærkesagsudvalgets forslag

Indledning

Den fælles mærkesag på tværs af organisationen er et vigtigt element i DN's strategi 2022-26. Emnet for den første mærkesag blev besluttet på efterårets repræsentantskabsmøde i 2021 er: "Mere plads til naturen."

Erfaringen med at køre den første mærkesag viser stort et behov for at mærkesagen er mere konkret defineret, når den vedtages. En udfordring med den nuværende mærkesag har været, at der udover, at der skulle findes en form for at arbejde med mærkesagen på tværs, også gik næsten seks måneder inden det konkrete fokus i mærkesagen var endeligt fastlagt. Det har desuden været erfaringen, at et år var for kort tid til at få forankret og skabt resultater for mærkesagen. Derfor har HB også besluttet at gøre mærkesagen to-årig.

Derfor har HB besluttet, for at sikre forankring og fremdrift i processen at nedsættes et mærkesagsudvalget, som har haft til opgave at indhente, facilitere og konkretisere mærkesager, der kan fremsættes til vedtagelse på repræsentantskab-mødet i november 2023.

Bred indhentning af forslag fra hele DN

Der har været mulighed for alle i DN at give input fra den 9. august til den 15. september på Vores DN. Se evt her: <https://vores.dn.dk/da-DK/projects/hvad-skal-vaere-dn-s-store-tva-ergaende-maerkesag-i-2024-25>

Der har været et stort engagement: 24 personer og en afdeling kommet med forslag og 43 har deltaget inkl. kommentarer. Der er 28 indlæg med samlet 36 forslag.

De fleste har en generisk, tema eller emne karakter snarere at være forslag til præcise mærkesager. Men nogle har også forslag til, hvilke mål indsætter og indsætter der kan arbejdes med.

Forslagene kan samles i seks hovedkategorier/emner:

Hav – 4 forslag

Natur – 13 forslag

Kommunalvalg 2025 – 2 forslag

Drikkevand – 5 forslag

Cirkulær økonomi – 6 forslag

Klima – 5 forslag

Børn – 1 forslag

Alle forslag kan - i sagens natur – ikke imødekommes, men der så vidt muligt er søgt medtaget elementer fra forslagene, som så indgår i de foreslåede mærkesager, der kommer til afstemning. Det fremgår af bilag 3.2.4, hvordan de er reflekteret.

Ved dialogmødet på Zoom om AP og mærkesager den 9.oktober var der generelt en god modtagelse og dialog og opbakning til mærkesagsudvalgets forslag.

Mærkesager 2024-2025

Der er i mærkesagsudvalget arbejdet med at tage et emne, fokusere det til noget mere afgrænset og med formuleringen af mærkesagen at pege på det, vi gerne vil opnå med mærkesagen og operationelt kan arbejdes med lokalt og nationalt.

Der er bl.a. arbejdet med flg. kriterier for udvalg og formulering:

- Hvad er vigtige dagsordner for DN og som har folkelig appel og et ophæng i politiske udmeldinger i omverdenen
- Hvor kan vi bidrage til at skabe en forandring nationalt og lokalt
- Hvad er realistisk at arbejde med i afdelingerne.
- Har indsats/mål på det rette niveau for både lokal og national indsats
- Kampagnepotentiale (en mærkesag skal ikke nødvendigvis have en kampagne tilknyttet)

Udvalget er kommet frem til syv forslag, som sekretariatet har konkretiseret og gennemarbejdet.

Det har været afgørende at lave en så konkret og realistisk mærkesag som muligt. I HB-materialet fra marts blev "konkretiseringsstrappen" beskrevet som eksempel på tilgangen til arbejdet:

Forslag til mærkesag

Udvalget fremsætter i alt syv forslag til mærkesager:

- Red fjorde og kyster
- Beskyt drikkevandet – hvor det dannes
- Gør op med "brug og smid væk-kulturen" – cirkulær økonomi
- Mere vild natur
- Bedre planlægning af solceller og vindmøller
- Børns forbindelse til naturen
- Natur som våben mod klimaforandringer: Naturen skal fylde mere i Danmark

De beskrives i det følgende.

Mærkesag **Red fjorde og kyster**

Motivation

De senere år er problemstillingerne med den danske havnatur for alvor kommet i befolkningens og mediernes søgelys og dermed også rykket op på den politiske dagsorden. Vi har fx aldrig nogensinde før i DN indsamlet underskrifter så hurtigt som i den aktuelle kampagne om forbud mod bundtrawl i beskyttet hav. Vi oplever også stor succes med at enangere bredt omkring Hop-i-Havet kampagnen. Senest har billeder og videooptagelser af danske døde fjorde, omfattende fiskedød og historisk store områder med iltsvind skabt stor bevågenhed omkring krisen i havet og sat fokus på landbrugets store kvælstofforurening og hvordan fiskeri med bundsløbende redskaber forværrer krisen. Der er i øjeblikket et stort momentum for at lægge et yderligere pres for reduktion af kvælstofforureningen af vores fjorde og kystnære områder og samtidig stille krav om genopretning af områderne. Med DN's tilstedeværelse i hele landet har vi et stort potentiale for at brede DN's arbejde med dette område yderligere ud og lave et fælles pres for handling fra lokalt og nationalt niveau.

Faglig begrundelse

Vi har igennem årtier overudnyttet havets ressourcer igennem intensivt bundsløbende fiskeri og år og år forværret tilstanden med massiv udledning af næringsstoffer. Vores havnatur er i dag enormt presset og flere fiskebestande er i kraftig tilbagegang. De danske fjorde og indre farvande kæmper år efter år med iltsvind og fiskedød. Det skyldes især en alt for høj udledning af kvælstof, der hovedsageligt stammer fra landbrugets brug af gylle og gødning. Trods mange års talrige politiske løfter om at nedbringe kvælstofforureningen, så har udledningen været konstant de seneste 10 år. Og der er desværre intet, der tyder på, at regeringens nye vandområdeplaner for årene 2021 til 2027 kommer til at sikre, at Danmark kommer til at nedbringe udledningen tilstrækkeligt til at leve op til EU's Vandrammedirektiv, hvor medlemsstaterne har forpligtet sig til at sikre god økologisk tilstand i vandmiljøet senest i 2027. Med den politiske aftale om havplanen tog Folketingets partier et skridt i den rigtige retning, men havplanen eller vandområdeplanerne matcher langt fra den alvorlige krise som havet befinder sig i. De to største presfaktorer i havet – forureningen med kvælstof og fiskeri med bundsløbende redskaber – skal fortsat nedbringes markant og der er derfor behov for yderligere handling fra både nationalt og lokalt niveau for at sikre dette.

Den største presfaktor for den kystnære havnatur er entydigt kvælstofforureningen fra landbruget. Lokalt er der mindre muligheder for at påvirke dette, men der er gode muligheder for at sikre naturgenopretningstiltag som at genetablere stenrev, muslingebanker og ålegræseenge. Naturgenopretning har svære kår uden at begrænse kvælstofforurening – og omvendt har havnaturen brug for naturgenopretning udover at begrænse kvælstofforureningen. Dermed har de to fokusområder en god sammenhæng.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål

Lokalt kan vi arbejde for at:

- skabe lokalpolitisk opbakning til genetablning af stenrev, muslingebanker eller ålegræs. Man kan afsætte midler i det kommunale budget og få kommunen til at ansøge staten om tilladelse til naturgenopretning. DN kan også arbejde for, at kommunen igangsætter et større naturgenopretningsprojekt af den lokale fjord inspireret af Vejle Kommunes samarbejde med Syddansk Universitet om Vejle Fjord.
- opfordre til at kommuner på tværs går sammen om et organiseret havsamarbejde (som fx det Østjyske Havsamarbejde mellem Aarhus, Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Odder, Hedensted og Horsens Kommune) for at skabe opmærksomhed omkring det lokale

havmiljøets tilstand, skaffe funding til naturgenopretningstiltag og igangsætte disse. Et tværkommunalt havsamarbejde kan også bruges til at lægge et fælles kommunalt pres for national handling i det lokale havområde (fx fælles kommunalt krav om udlægning af et trawlfrit område, krav om stop for kystnær råstofindvinding, krav om udtagning af landbrugsjord til natur i oplandet til en fjord osv.). DN kan efter etablering af et tværkommunalt havsamarbejde søge indflydelse ved at indgå i diverse arbejdsgrupper under projektet.

Nationalt kan vi arbejde for at:

- Danmark skal leve op til EU-målet om god økologisk tilstand i vores fjorde og andre kystnære havområder i 2027 (i dag er kun 5 ud af 109 kystvande i god økologisk tilstand). Det betyder markant nedbringelse af kvælstofforureningen med udtagning af landbrugsjorde i relevante områder og indførelse af målrettet regulering.

Regionalt kan vi arbejde for at:

- styrke de eksisterende og lave nye samarbejder mellem DN-afdelinger og andre aktører på havområdet (fx Limfjordsgruppen, Køge bugt kommunerne, Østjyske havsamarbejde, Odense Fjord-samarbejdet og Fjordsamarbejdet (Roskilde/Isefjord))

Mærkesag Beskyt drikkevandet – hvor det dannes

Motivation

Vi ved, at rent drikkevand er et af de områder, danskerne går allermost op i. Samtidig er det hjerteblod for DN og de foregående års politiske pres fra DN og vandværkerne har ført til, at der begynder at ske noget. BNBO'erne bliver et lovkrav fra næste år, og man begynder forhåbentlig at udpege de første grundvandsparker. Men vi er langt fra i mål. Men med en succesfuld kampagne med kæmpe folkelig opbakning i foråret skal vi holde fast, så der sikres reel handling.

Faglig begrundelse

Der er et stort pres på drikkevandsressourcen, der i Danmark kommer fra grundvand. Der er rester af pesticider i over halvdelen af de aktive drikkevandsboringer. Nitrat forurener visse steder vandet. Og samtidig er forurening med PFAS en voksende bekymring. Når vandværkerne finder giftrester over grænseværdien i drikkevandsboringerne, tager de ikke længere konsekvensen og lukker boringerne, men vandværkerne er i stedet tvunget til at blande rent og forurenet vand. Gennemførelsen af BNBO kan bidrage, men vi er nødt til at tage fat på at sikre grundvandet hvor det dannes. Derfor er det vigtigt, at de oplande, hvor grundvandet dannes kortlægges og beskyttes. For særligt sårbare oplande, skal landbrug erstattes af natur, hvor der f.eks. rejses skov og/eller udlægges anden natur. Disse områder betegnes grundvandsparker. Det er en mærkesag, hvor det lokale og nationale spiller stærkt sammen.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål

Lokalt kan vi arbejde for at:

- byrådene og forvaltningerne inkluderer grundvandsparker i kommunens indsatsplaner.
- vandselskaberne lokalt udpeger af grundvandsparkerne

Nationalt kan vi arbejde for at:

- de første grundvandsparker skabes, og kommende områder udpeges af regeringen
- regeringen dels ændrer vandsektorloven så vandværkerne lettere kan opkøbe jord til grundvandsparker og finansiere det via vandtaksten

Regionalt kan vi arbejde for at:

- samarbejde ml. afdelinger om grundvandsparker (ofte over kommunegrænser)

Mærkesag: Cirkulær økonomi: Gør op med 'brug og smid væk-kulturen'

Motivation

Vi har et enormt overforbrug i Danmark. Vores forbrugs betydning for klima og biodiversitet fylder mere og mere i befolkningen og blandt DN's medlemmer. Vores nuværende forbrugsmønstre driver rovdrift på naturens ressourcer. Overforbrug er den primære grund til, at vi nu har overskredet 6 ud af 9 planetære grænser. Klodens klima og biodiversitet er fuldkommen ude af balance. Hvis vi skal have en chance for at bringe os tilbage til et balancepunkt, er omstillingen fra en lineær brug og smid-væk kultur til en reel cirkulær økonomi helt afgørende. Dagsordenen appellerer bredt i det politiske spektrum, og DN har en god dialog med partier på tværs af Folketinget. Men ser man på den førte politik, sker der meget lidt, og emnet er stort set fraværende i regeringsgrundlaget. Det skyldes formentlig, at problemet ikke er bredt anerkendt i befolkning og blandt politikere. Det kan en grundig indsats fra DN ændre på.

*Faglig begrundelse*Ifølge FN er udvinding og forarbejdning af naturressourcer til vores produktion og forbrug skyldt i op mod 70 % af de globale udledninger af drivhusgasser og over 90 % af det globale tab af biodiversitet. Som danskere er vi absolut ikke et grønt foregangsland, når det gælder vores forbrug. Hvis alle forbrugte som os, så skulle vi bruge over fire jordkloder, og vi er blandt de absolutte topscorere i EU målt på affaldsproduktion per indbygger. Vores forbrugsbaserede CO₂-udledninger per indbygger er blandt verdens højeste, og samtidig er vores økonomi kun 4 % cirkulær - betydeligt under det globale gennemsnit 7,2%. På baggrund af de data skulle man tro, at en omlægning af vores forbrug stod højt på dagsordenen herhjemme, men det er ingeniende tilfældet.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- kommunen afsætter midler til genbrugs- og byttemarkeder i kommunen, fx på skoler eller biblioteker
- kommunen udfaser engangsservice i kommunens institutioner og stille krav om genbrug
- kommunen opretter kommunale kvashegn, hvor man kan aflevere sit haveaffald

Nationalt kan vi arbejde for, at:

- Danmark får en national strategi for cirkulær økonomi med fokus på affaldsforebyggelse og forbrugsreduktion. Strategien skal have konkrete mål, som kan drive et ændret og mindsket forbrug. Derudover skal der være konkrete initiativer som et nationalt genbrugs- og retursystem for takeaway emballage, et forbud mod destruktion af usolgte tekstiler og tilskud til/fradrag på reparation.

Regionalt kan vi arbejde for, at:

- samarbejde ml. afdelinger om ovenstående (ofte over kommunegrænser).

Mærkesag: Mere vild natur

Motivation

Der er bred konsensus blandt forskere om, at mere plads til naturen er et af de absolut vigtigste greb, hvis vi skal løse biodiversitetskrisen. Mere plads til naturen handler både om at skabe større sammenhængende naturområder ved at udvide naturarealet, men det handler også om at skabe flere levesteder ved at give plads til naturens frie processer. Biodiversitetsrådet anbefaler, at man fremadrettet har fokus på en økosystembaseret naturforvaltning, hvor man genopretter de naturlige processer. Derfor arbejder DN hårdt for, at der kommer mere vild natur, hvilket bakkes op af danskerne. En undersøgelse sidste år viser, at 71 procent er enige i, at det er en god idé at sikre mere vild natur i form af naturnationalparker og urørt skov. Og der har været stor opbakning til DN's kampagne "Giv naturen lov", der kørte i efteråret 2022 og gav mere 50.000 underskrifter for en naturlov i Danmark.

I regeringsgrundlaget indgår løftet om en naturlov, hvor målet er at bidrage til EU's biodiversitetsstrategi for 2030, der har som mål at 30 % af EU's areal til lands og til havs skal være "beskyttede områder", hvoraf 10 % skal være "strengt beskyttet natur". Samtidig vil regeringen etablere de 15 naturnationalparker, den tidligere regering planlagde, og evt. fem yderligere. Men handling fra regeringen lader stadig vente på sig.

Faglig begrundelse

Vi står midt i en global biodiversitetskriser, hvor vi mister arter i et hidtil uset tempo. Også i Danmark er naturen i dårlig tilstand. Hvert sjette år skal Danmark rapportere bevaringsstatus for naturtyper og arter til EU-kommissionen. Den seneste indrapportering til EU om tilstanden i den danske natur fra 2019 fastslår, at 95 % af de overvågede naturtyper er i ugunstig bevaringstilstand, og 57 % af de overvågede arter er i ugunstig bevaringstilstand. Samtidig viser den seneste rødliste, at over 1.800 arter er truede i Danmark.

Danmark ligger også helt i bund, når det kommer til hvor meget plads vi har afsat til naturen. Vi er det land i EU, der har udpeget mindst Natura 2000-beskyttet natur. Ifølge regeringens seneste indberetning til EU er der i dag 15 % "beskyttede områder" og 0 % "strengt beskyttet natur", men her er også medregnet blandt andet Natura 2000-områder, selvom ca. halvdelen af Natura 2000-arealer reelt er produktionsarealer eller anden arealanvendt, der ikke er natur. Selvom 16,1 % af vores landareal er omfattet af beskyttelsesordninger som § 3, Natura 2000 og fredninger, vurderer Biodiversitetsrådet i deres rapport fra 2022, at kun 1,8 % af landarealet reelt kan siges at leve op til EU's kriterier for "beskyttede områder". Så der er altså meget langt op til målet om 30 % "beskyttede områder" og 10 % "strengt beskyttet natur" i 2030.

[Konkrete indsatser/aktiviteter/mål]

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- der kommer mere vild natur på kommunens egne arealer ved:
  - at kommunen udlægger egne skove til urørt skov.
  - at kommunen iværksætter en vildere forvaltning af egne arealer f.eks. med helårsgræsning uden tilskuds fodring med et dyretryk nær det naturlige.
- kommunen i fredede områder med biodiversitet i fredningens formål udarbejder plejeplaner, der sikrer en vildere naturforvaltning baseret på naturens egne processer, og at denne type forvaltning iværksættes, hvor eksisterende plejeplaner allerede giver mulighed for det.

Nationalt kan vi arbejde for, at:

- der vedtages en ambitiøs naturlov med bindende mål for 30 % "beskyttede områder" og 10 % "strengt beskyttet natur"
- De 15 planlagte naturnationalparker etableres og at der etableres 5 yderligere.
- Der udlægges mere urørt skov.

Regionalt kan vi arbejde for, at:

- afdelinger kan arbejde sammen om at kommuner på tværs igangsætter større naturgenopretningsprojekter som skaber sammenhængende natur f.eks. i ådalene og langs kysterne. Et væsentligt element heri, er at arbejde for at der afsættes de nødvendige midler til at realisere de større naturgenopretningsprojekter.

Mærkesag: Bedre planlægning af solceller og vindmøller

Motivation

Vindmøller og solceller er afgørende for den grønne omstilling. Det bakker DN op om. Der opføres rundt om i landet solcelleparker i stor stil. Opstillingen af VE-anlæg som solceller foregår i dag uden en overordnet og samlet planlægning, og mange står lokalt med udfordringer, da det ofte sker uden nogen egentlige retningslinjer. Danmark har landbrugsareal, hvor solceller kan opstilles uden, der for det meste, samtidig er problemer for natur og landskaber, og anlæggene kan placeres således, at energien let kan aftages af elnettet. Men som på vindmølleområdet, opleves allerede nu et pres for at opstille solceller, også på de arealer, som rummer natur og potentiale for naturgenopretning. Flere af disse arealer rummer værdier, som skal bevares eller er arealer, der er bedre egnet til fremme af biodiversiteten. Der er lokale dilemmaer og kommunerne og DN's afdelinger står ofte med interessekonflikter, som der skal finde løsninger på fra sag til sag.

Faglig begrundelse

Der er stort pres for opstilling af særligt solceller i det åbne land. Der er behov for at der tages hensyn til naturen, når der skal findes plads til solceller i byen og på landet. I de planer der ligger forventes en tidobling af solenergi med en kapacitet på 20 GW i 2030, hvilket vil have et arealbehov på omkring 24.500 hektar svarende til under en procent af landbrugsarealet. Så der burde være plads til både solceller og til natur. Men er i dag ikke en planlægning der tager højde for at bygningen sker på de rette arealer. Et bredt flertal aftalte i 2022 at udpege en række store energiparker med solceller og vindmøller. Regeringen har i oktober 2023 meldt ud, at man vil i dialog med kommunerne om 32 mulige placeringer, hvor staten kan blive involveret. Det er i skrivende stund uklart, hvordan planlægningen præcis skal ske, og hvordan der er taget hensyn til naturinteresser, klagemuligheder mv.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- der laves en god planlægning for VE i kommunen
- arbejde for mere natur ved opstilling af solceller på landbrugsjord, fx ved tinglysning, og andre synergier (udtag af omdrift, drikkevandbeskyttelse mv.)

Nationalt kan vi arbejde for, at:

- der stilles krav om konsekvent og overordnet statslig planlægning, som giver kommunerne bedre forudsætninger for detailplanlægning af solcelleanlæg
- der opstartes nye partnerskaber med branche og developere
- Naturområder friholdes for VE jf. "DN mener om placering af vindmøller" fra REP 2022.

Regionalt kan vi arbejde for, at:

- afdelinger samarbejder om planlægning der går over kommunegrænser
- samarbejde om opstilling/beskyttelse

Mærkesag: Børns forbindelse til naturen

Motivation

Når børn får gode oplevelser i naturen, får de også et tættere forhold til naturen og et ønske om at passe godt på den. Børn med naturkendskab og mange naturoplevelser vokser op som brugere og beskyttere af naturen, når de bliver voksne. Men børn kommer i dag kun halvt så meget ud i naturen, som deres bedsteforældre gjorde. DN arbejder for at bringe børn tættere på naturen og bidrage til, at mange flere børn begejstres af naturen og får lyst til at udforske og passe på den. Der er tillige et potentiale i at få forældre og pårørende taget med i børnenes rejse. Og at få børns grønne dannelse højere op politisk.

Faglig begrundelse

Erfaring og kendskab om naturen giver børn unikke kompetencer og ruste dem til at være livsduelige, hele samfundsborgere. Viden om, forståelse for og erfaring med naturens kredsløb åbner børns verden og indbyder til nysgerrighed såvel som omsorg for økosystemet. De kan samtidig blive vigtige ambassadører, når de hjemme beder om bæredygtig adfærd og mere planteholdig og eller økologisk kost på morgenbordet. Og som voksne samfundsborgere være med til at holde fokus på naturens betydning. Men der er behov for at arbejde for bedre rammer, for at børn får mere naturerfaring, flere oplevelser og mere viden om natur, miljø og klima. DN ønsker at bidrage til at øge børns naturbegejstring og stimulere børns iboende nysgerrighed gennem relevante og aldersvarende naturoplevelser.

DN har ikke udviklet decideret politik på børneområdet tidligere. Nedenfor er derfor umiddelbare bud, som skal kvalificeres og behandles mere, hvis mærkesagen vælges.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål]

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- Kommunen opstiller rammer for hvordan kommunen arbejder med naturdannelse/give børn viden (evt en politik for området eller en del børnepolitikken)
- at arbejde for at kommunen allokerer relevante ressourcer til skoler og dagtilbud, så der er midler og hænder til at gennemføre praksisnær og motiverende undervisning i natur og grøn omstilling.
- Der gives nem adgang til bynatur for børnefamilier – der er mindre natur i byerne. Vi ved, at afstand til natur er afgørende for at børnefamilierne kommer ud.
- Lokalafdelingen kan lave konkrete aktiviteter for børn og børnefamilier.

Nationalt kan vi arbejde for, at:

- Naturdannelse på skoleskemaet. Vi skal inkorporere vores forhold til naturen i uddannelsessystemet. Der står i folkeskolens formålsparagraf i 1993, at skolen skal bidrage til elevernes »forståelse af menneskets samspil med naturen« men den del er helt overset i dag.
- Obligatoriske krav om udeskoleforløb i grundskolen - kan udover læring og viden om naturen også være med til at styrke børn sundhed, trivsel og læring
- Mere natur ind i læreruddannelsen og pædagoguddannelsen – de skal klædes på til at bruge og introducere naturen i grundskolen
- Alle skal have mulighed for at komme ud i naturen med deres daginstitution. Natur har en stor indvirkning på sundhed (evidens fra naturbørnehaver/udflytterbørnehaver) – det betyder flere hænder i daginstitutionerne, da der er et krav om antal voksne pr. barn, når man tager på tur.

Dato: 11. oktober 2023
Til: Mærkesagsudvalget
Skrevet af: Jens la Cour og Jens Anton Tingstrøm

Regionalt kan vi arbejde for, at:

- Samarbejde om hvordan der prioriteres i andre kommuner for løfte det generelle niveau

Mærkesag: Natur som våben mod klimaforandringer: Naturen skal fylde mere i Danmark

Motivation

Vi står midt i to kriser – en klimakrise og en biodiversitetskrise, og de hænger uløseligt sammen. De politiske og praktiske virkemidler, der tages i anvendelse for at afbøde den ene krise, bør ikke forværre den anden. DN vil altid søge løsninger, der – så vidt det overhovedet er muligt – bidrager til at løse begge kriser samtidig. Vi ved, at intakte og robuste økosystemer både på land og til havs kan bidrage til at modvirke klimaforandringer. Vi ser naturen som en tæt allieret i klimakampen, og vi arbejder med at udnytte synergier mellem natur- og klimatiltag på land og til havs.

Faglig begrundelse

Landbrugsarealet udgør i dag over 60 procent af Danmarks samlede areal. Det gør Danmark, sammen med Bangladesh, til det mest opdyrkede land i hele verden. Størstedelen af vores landbrugsjord, bliver brugt til at dyrke foder til dyr i landbruget. Det er kun lige knap 10 procent, der bruges til at producere mad direkte til mennesker f.eks. i form af frugt og grønt.

Ved at udtage landbrugsjord af omdrift sikrer vi både en betydningsfuld reduktion af landbrugets drivhusgasudledning samt optag og lagring af CO₂ fra atmosfæren gennem naturlig plantevækst.

Lavbundsjordene står for en tredjedel af landbrugets samlede CO₂-udledning, selvom de kun udgør ca. syv procent af landbrugets arealer. Hvis landbruget skal bidrage effektivt til at nå Danmarks nationale mål om 70 procent CO₂-reduktion i 2030, vil det derfor være oplagt at tage lavbundsjordene ud af drift og stoppe dræningen. Ved at vådgøre arealerne igen reduceres udledningen af drivhusgasser.

På kort sigt ønsker DN, at 100.000 hektar landbrugsjord, som primært er kulstofholdige lavbundsjord, tages ud af produktion. På længere sigt mener vi, at alle 170.000 hektar kulstofholdig lavbundsjord så vidt muligt skal ud af dyrkning, og i alt skal mindst 600.000 hektar landbrugsjord tages ud af drift.

De arealer, der udtages af produktion, kan blive en gevinst for både klima og biodiversitet, hvis arealerne genoprettes til natur. Igennem udtagning af landbrugsjord, f.eks. i ådale og langs kysterne, er der mulighed for at etablere store sammenhængende naturområder, hvor man kan genskabe betingelserne for naturens egne dynamiske processer. Samtidig kan man iværksætte en forvaltning af arealerne, der understøtter biodiversitet. Derved er der mulighed for at arealerne kan bidrage til at vende biodiversitetskrisen og opfylde de internationale mål om 30 % "beskyttede områder" i 2030. Landbrugsarealer der tages ud af omdrift, vil også nogle steder kunne anvendes til at etablere ny skov, der også kan være en gevinst for både klima og biodiversitet.

Konkrete indsatser/aktiviteter/mål

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- overfor kommunen presse på for at der igangsættes projekter, hvor der udtages lavbundsjord eller udtages anden landbrugsjord af drift, der både har som formål at

understøtte klima og biodiversitet. Her kan bruges kommunens egne mål og indsatser i DK2020-planerne.

- At lokale skovprojekter både har som formål at understøtte klima og biodiversitet, f.eks. ved at skovene etableres ved naturlig tilgroning.

Nationalt kan vi arbejde for at:

- presse på for hastighed i udtag af lavbundsjorder, og for øget fokus på at lavbundarealerne også skal understøtte biodiversitet og bidrage til EU's mål om 30 % "beskyttede områder".
- yderligere 500.000 hektar landbrugsjord tages ud af drift til naturformål

Regionalt kan vi arbejde for at:

- samarbejde ml. afdelinger om store sammenhængende udtagningsprojekter – f.eks. i ådale og langs kysterne – hvor der genskabes store sammenhængende naturområder (ofte over kommunegrænser)